Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 6ης Απριλίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή — Ίση μεταχείριση προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής — Οδηγία 2000/43/ΕΚ — Άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία α'και β' — Χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που ζητεί πρόσθετα στοιχεία ταυτότητας, υπό τη μορφή αντιγράφου διαβατηρίου ή άδειας διαμονής, από πρόσωπα τα οποία υποβάλλουν αίτηση χορηγήσεως δανείου για αγορά αυτοκινήτου και τα οποία ταυτοποιούνται μέσω της άδειας οδηγήσεώς τους όπου αναγράφεται χώρα γεννήσεως που δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών»

Στην υπόθεση C-668/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Vestre Landsret (εφετείο Δυτικής Δανίας, Δανία) με απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Δεκεμβρίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Jyske Finans A/S

κατά

Ligebehandlingsnævnet, ενεργούντος για λογαριασμό του Ismar Huskic,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, E. Regan, A. Arabadjiev (εισηγητή), C. G. Fernlund και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: I. Illéssy, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Οκτωβρίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Jyske Finans A/S, εκπροσωπούμενη από τον C. Led-Jensen, advokat,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. Thorning, επικουρούμενο από τον R. Holdgaard, advokat,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον D. Martin και, αρχικώς, από την M. Clausen, εν συνέχεια, από την L. Grønfeldt,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 1ης Δεκεμβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής (ΕΕ 2000, L 180, σ. 22), καθώς και του άρθρου 13 της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (ΕΕ 2005, L 309, σ. 15).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Jyske Finans A/S και του Ligebehandlingsnævnet (Συμβουλίου ίσης μεταχειρίσεως, Δανία), το οποίο ενεργεί για λογαριασμό του Ismar Huskic, σχετικά με τη νομιμότητα κανόνα εσωτερικής διαδικασίας της εταιρίας αυτής, ήτοι την απαίτηση πρόσθετων στοιχείων ταυτότητας, υπό τη μορφή αντιγράφου διαβατηρίου ή άδειας διαμονής, από πρόσωπα τα οποία υποβάλλουν αίτηση χορηγήσεως δανείου για αγορά αυτοκινήτου και τα οποία αποδεικνύουν την ταυτότητά τους μέσω της άδειας οδηγήσεώς τους όπου αναγράφεται χώρα γεννήσεως που δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Κατά την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 2000/43, «οι κατευθυντήριες γραμμές του 2000 για την απασχόληση, οι οποίες εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1999, τονίζουν ότι πρέπει να προωθηθεί η δημιουργία προϋποθέσεων για μια αγορά εργασίας που θα εννοεί την κοινωνική ένταξη, με τη διαμόρφωση ενός συνεκτικού συνόλου πολιτικών που θα στοχεύουν στην καταπολέμηση των διακρίσεων εις βάρος ομάδων όπως είναι οι εθνοτικές μειονότητες».

4 Κατά την αιτιολογική σκέψη 13 της οδηγίας αυτής, «πρέπει να απαγορεύεται σε όλη την [Ένωση] κάθε άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε ό,τι αφορά τους τομείς που καλύπτονται από την [εν λόγω] οδηγία. Η απαγόρευση των διακρίσεων πρέπει να εφαρμόζεται και σε υπηκόους τρίτων χωρών, αλλά δεν καλύπτει τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας και δεν θίγει τις διατάξεις που ρυθμίζουν την είσοδο και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών και την πρόσβασή τους στην απασχόληση και την επαγγελματική δραστηριότητα».

5 Σκοπός της οδηγίας 2000/43, κατά το άρθρο 1, «είναι να θεσπισθεί πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, με στόχο να πραγματωθεί στα κράτη μέλη η αρχή της ίσης μεταχείρισης».

6 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1:

α) συντρέχει άμεση διάκριση όταν, για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, σε ένα πρόσωπο επιφυλάσσεται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε ένα άλλο πρόσωπο, σε ανάλογη κατάσταση·

β) συντρέχει έμμεση διάκριση όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα συγκεκριμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξης αυτού του σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

[…]»

7 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2000/43, η εν λόγω οδηγία δεν καλύπτει τη διαφορετική μεταχείριση λόγω υπηκοότητας και δεν θίγει τις διατάξεις και τις προϋποθέσεις που αφορούν την εισδοχή και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών και απατρίδων στην επικράτεια των κρατών μελών, ούτε τη μεταχείριση που απορρέει από τη νομική κατάσταση των εν λόγω υπηκόων τρίτων χωρών ή απατρίδων.

Το δανικό δίκαιο

8 Όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, η οδηγία 2000/43 μεταφέρθηκε στο δανικό δίκαιο με τον lov om etnisk ligebehandling (νόμο περί ίσης μεταχειρίσεως ανεξαρτήτως εθνοτικής καταγωγής), το άρθρο 3 του οποίου ορίζει τα εξής:

«Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση, άνιση μεταχείριση για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής του υφισταμένου διάκριση προσώπου ή τρίτου.

2. Συντρέχει άμεση διάκριση όταν, για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, σε ένα πρόσωπο επιφυλάσσεται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα τύγχανε ένα άλλο πρόσωπο, σε ανάλογη κατάσταση·

3. Συντρέχει έμμεση διάκριση όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα συγκεκριμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξης αυτού του σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

[…]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

9 Ο I. Huskic, γεννηθείς στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη το 1975, κατοικεί στη Δανία από το 1993 και έλαβε τη δανική ιθαγένεια το 2000. Ο I. Huskic και η σύντροφός του, δανικής ιθαγένειας, γεννηθείσα στη Δανία, αγόρασαν μεταχειρισμένο αυτοκίνητο από πωλητή αυτοκινήτων. Η αγορά του αυτοκινήτου χρηματοδοτήθηκε εν μέρει από δάνειο που χορηγήθηκε από την Jyske Finans, χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ειδικευμένο στη χρηματοδότηση αγοράς αυτοκινήτων.

10 Για την επεξεργασία του αιτήματος δανείου, ο εν λόγω πωλητής διαβίβασε τα ονόματα, τη διεύθυνση και τους αριθμούς των δελτίων ταυτότητας, καθώς και αντίγραφο της δανικής άδειας οδηγήσεως των αιτούντων στην Jyske Finans μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Οι εν λόγω άδειες οδηγήσεως δεν

ανέφεραν την ιθαγένεια του κατόχου τους. Η Jyske Finans, αφού διαπίστωσε ότι ο I. Huskic, σύμφωνα με τα στοιχεία που αναφέρονται στην άδεια οδηγήσεώς του, είχε γεννηθεί στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ζήτησε, ακολουθώντας τους κανόνες εσωτερικής διαδικασίας της, ως πρόσθετα στοιχεία ταυτότητας του I. Huskic, αντίγραφο του διαβατηρίου ή της άδειας διαμονής του. Τέτοια πρόσθετα στοιχεία δεν ζητήθηκαν από τη σύντροφο του I. Huskic, η οποία, σύμφωνα με όσα αναγράφονταν στην άδεια οδηγήσεώς της, είχε γεννηθεί στη Δανία.

11 Ο I. Huskic θεώρησε ότι το αίτημα της Jyske Finans εισήγε δυσμενή διάκριση και προσέφυγε στο Συμβούλιο ίσης μεταχειρίσεως, το οποίο του κατέβαλε αποζημίωση λόγω έμμεσης διακρίσεως. Το Retten i Viborg (περιφερειακό δικαστήριο Viborg, Δανία) επικύρωσε την απόφαση αυτή, κρίνοντας ότι ο ενδιαφερόμενος υπέστη άμεση διάκριση.

12 Η Jyske Finans διευκρίνισε ότι το αίτημα στην υπόθεση της κύριας δίκης υποβλήθηκε λόγω των υποχρεώσεων που υπείχε από την εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου κατά της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

13 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Vestre Landsret (εφετείο Δυτικής Δανίας, Δανία), ενώπιον του οποίου άσκησε έφεση η Jyske Finans, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει η απαγόρευση των άμεσων διακρίσεων λόγω εθνοτικής καταγωγής κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α’, της [οδηγίας 2000/43] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει την εν προκειμένω εφαρμοσθείσα πρακτική, σύμφωνα με την οποία σε πρόσωπα μη γεννημένα σε κάποια από τις σκανδιναβικές χώρες, σε κράτος μέλος, στην Ελβετία ή στο Λιχτενστάιν επιφυλάσσεται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνουν πρόσωπα γεννημένα σε μια από τις ανωτέρω χώρες τελούντα σε όμοια κατάσταση;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, συνιστά η πρακτική αυτή έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω εθνοτικής καταγωγής, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β’, της [οδηγίας 2000/43], εκτός εάν δικαιολογείται αντικειμενικά από θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξης αυτού του σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, μπορεί η πρακτική αυτή να θεωρηθεί κατ’ αρχήν ως πρόσφορο και αναγκαίο μέσο για την τήρηση της αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 13 της [οδηγίας 2005/60];»

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος

14 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατ’ ουσίαν, εάν το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία α’ και β’, της οδηγίας 2000/43 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε πρακτική χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που επιβάλλει σε πελάτη του οποίου η άδεια οδηγήσεως αναγράφει χώρα γεννήσεως που δεν είναι κράτος μέλος της Ένωσης ή της ΕΖΕΣ να παράσχει πρόσθετα στοιχεία ταυτότητας μέσω της προσκομίσεως αντιγράφου του διαβατηρίου ή της άδειας διαμονής του.

15 Για να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα αυτά, πρέπει να διερευνηθεί αν μια πρακτική όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη εισάγει διαφορετική μεταχείριση λόγω εθνοτικής καταγωγής, κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2000/43. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο αυτό, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως σημαίνει την απουσία κάθε άμεσης ή έμμεσης διακρίσεως για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο

α', της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι, για τις ανάγκες εφαρμογής του άρθρου 2, παράγραφος 1, άμεση διάκριση συντρέχει όταν ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο, για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής. Όπως προκύπτει επίσης από το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', της ως άνω οδηγίας, υφίσταται έμμεση διάκριση όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορούν να θέσουν πρόσωπα συγκεκριμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή δικαιολογούνται αντικειμενικά από θεμιτό σκοπό και τα μέσα επιτεύξεως αυτού του σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

16 Όσον αφορά, πρώτον, το ζήτημα κατά πόσον η επίμαχη πρακτική της κύριας δίκης εισάγει διαφορετική μεταχείριση βασιζόμενη άμεσα σε εθνοτική καταγωγή, κατά την έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας 2000/43, πρέπει να εξεταστεί εάν σε μία περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης η χώρα γεννήσεως πρέπει να θεωρηθεί ως άμεσα ή άρρηκτα συνδεδεμένη με συγκεκριμένη εθνοτική καταγωγή.

17 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η έννοια της εθνοτικής καταγωγής εκκινεί από την ιδέα ότι οι κοινωνικές ομάδες χαρακτηρίζονται ιδίως από κοινή εθνικότητα, θρησκευτική πίστη, γλώσσα, πολιτιστική προέλευση, παραδόσεις και κοινό περιβάλλον διαβιώσεως (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, σκέψη 46).

18 Μολονότι η χώρα γεννήσεως ενός ατόμου δεν περιλαμβάνεται στον εν λόγω κατάλογο κριτηρίων, πρέπει να επισημανθεί ότι, καθόσον ο κατάλογος αυτός εισάγεται με τον όρο «ιδίως», τα διαλαμβανόμενα στοιχεία παρατίθενται κατά τρόπο μη εξαντλητικό και ως εκ τούτου δεν αποκλείεται ότι μπορεί να περιληφθεί και το κριτήριο αυτό. Εντούτοις, ακόμη και αν αυτό ισχύει, διαπιστώνεται ότι το ως άνω κριτήριο αποτελεί έναν μόνον από τους συγκεκριμένους παράγοντες από τους οποίους συνάγεται ότι ένα άτομο ενδέχεται να ανήκει σε ορισμένη εθνοτική ομάδα, αλλά ουδόλως προδικάζει το αποτέλεσμα της σχετικής εκτιμήσεως.

19 Πράγματι, η εθνοτική καταγωγή δεν μπορεί να καθοριστεί βάσει ενός μόνο κριτηρίου, αλλά, αντιθέτως, πρέπει να θεμελιώνεται σε μια δέσμη στοιχείων, ορισμένα από τα οποία έχουν αντικειμενικό χαρακτήρα ενώ άλλα υποκειμενικό. Άλλωστε, δεν αμφισβητείται ότι η χώρα γεννήσεως δεν μπορεί να αντικαταστήσει, κατά τρόπο γενικό και απόλυτο, το σύνολο των κριτηρίων που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 17 της παρούσας αποφάσεως.

20 Συνεπώς, η χώρα γεννήσεως και μόνον δεν μπορεί να θεμελιώσει γενικό τεκμήριο υπαγωγής σε συγκεκριμένη εθνοτική ομάδα, ικανό να καταδείξει την ύπαρξη άμεσου και άρρηκτου δεσμού μεταξύ των δύο αυτών εννοιών.

21 Επιπλέον, δεν πρέπει να λαμβάνεται ως δεδομένο ότι υπάρχει μία και μόνον εθνοτική καταγωγή ανά κυρίαρχο κράτος.

22 Πλην όμως, στην υπόθεση της κύρια δίκης, ο τόπος γεννήσεως του I. Huskic είναι το αποκλειστικό κριτήριο βάσει του οποίου το Συμβούλιο ίσης μεταχειρίσεως και, κατόπιν, το Retten i Viborg (περιφερειακό δικαστήριο Viborg) έκριναν ότι η επίμαχη πρακτική συνιστούσε διάκριση λόγω εθνοτικής καταγωγής.

23 Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η επίμαχη απαίτηση παροχής πρόσθετων στοιχείων στην υπόθεση της κύριας δίκης, ακόμη και σε περίπτωση που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως δυσμενής διάκριση, βασίζεται άμεσα στην εθνοτική καταγωγή.

24 Επιπλέον, όπως προκύπτει τόσο από την αιτιολογική σκέψη 13 όσο και από το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2000/43, η οδηγία αυτή δεν αφορά διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας.

25 Ως εκ τούτου, πρακτική όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει στον πελάτη, η άδεια οδηγήσεως του οποίου αναφέρει χώρα γεννήσεως που δεν είναι κράτος μέλος της Ένωσης ή της ΕΖΕΣ, να παράσχει πρόσθετα στοιχεία ταυτότητας μέσω της προσκομίσεως αντιγράφου του διαβατηρίου ή της άδειας διαμονής του, δεν συνεπάγεται, όσον αφορά το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται άμεσα στην εθνοτική καταγωγή του.

26 Όσον αφορά, δεύτερον, το κατά πόσον μια τέτοια πρακτική εισάγει έμμεση διάκριση λόγω εθνοτικής καταγωγής, πρέπει να εξετασθεί, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2000/43, εάν η πρακτική αυτή, μολονότι ουδέτερα διατυπωμένη, περιάγει πρόσωπα συγκεκριμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα.

27 Η έκφραση «μειονεκτική θέση», που χρησιμοποιείται από την εν λόγω διάταξη πρέπει να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι ιδίως τα πρόσωπα συγκεκριμένης εθνοτικής καταγωγής περιέρχονται σε μειονεκτική θέση λόγω του επίμαχου μέτρου (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, σκέψη 100).

28 Συναφώς, υποστηρίχθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου ότι, ανεξαρτήτως της «μειονεκτικής» εθνοτικής καταγωγής του I. Huskic, τα πρόσωπα «δανικής εθνοτικής καταγωγής» ευνοούνται από την επίμαχη πρακτική της κύριας δίκης, διότι δεν υπέχουν την επίμαχη υποχρέωση.

29 Πλην όμως, αρκεί η διαπίστωση ότι η υποχρέωση αυτή εφαρμόζεται αδιακρίτως σε όλα τα πρόσωπα που γεννήθηκαν εκτός της επικράτειας κράτους μέλους της Ένωσης ή της ΕΖΕΣ.

30 Πρέπει εξάλλου να υπομνησθεί ότι έμμεση διάκριση είναι δυνατόν να προκύψει οσάκις η εφαρμογή εθνικού μέτρου, καίτοι διατυπωμένου με ουδέτερο τρόπο, περιάγει στην πράξη σε μειονεκτική θέση πολύ μεγαλύτερο αριθμό προσώπων που διαθέτουν το προστατευόμενο προσωπικό χαρακτηριστικό απ' ό,τι πρόσωπα τα οποία δεν το διαθέτουν (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, σκέψη 101 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 Πάντως, όπως υπομνήσθηκε ήδη στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως, η έννοια της «έμμεσης διακρίσεως», κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2000/43, εφαρμόζεται μόνο εάν το μέτρο που φέρεται να εισάγει διάκριση έχει ως αποτέλεσμα την περιέλευση προσώπων συγκεκριμένης εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση.

32 Όπως ανέφερε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 64 των προτάσεών του, η ύπαρξη δυσμενούς μεταχειρίσεως δεν μπορεί να διαπιστωθεί κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο, αλλά κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο, λαμβανομένης υπόψη της επίμαχης ευνοϊκής μεταχειρίσεως.

33 Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα βάσει του οποίου η χρήση ουδέτερου κριτηρίου στην υπόθεση της κύριας δίκης, σχετικά με την χώρα γεννήσεως, επηρεάζει πιθανότερα, κατά γενικό τρόπο, πρόσωπα «συγκεκριμένης εθνοτικής καταγωγής» συγκριτικά με «άλλα πρόσωπα».

34 Το ίδιο ισχύει όσον αφορά το επιχείρημα βάσει του οποίου η χρήση του κριτηρίου αυτού μπορεί να περιαγάγει σε μειονεκτική θέση τα πρόσωπα με εθνοτική καταγωγή χώρας που δεν είναι κράτος μέλος της Ένωσης ή της ΕΖΕΣ. Όπως επίσης έχει ήδη σημειωθεί στις σκέψεις 18 έως 21 της παρούσας αποφάσεως, η εθνοτική καταγωγή δεν είναι δυνατόν να τεκμαίρεται, κατά γενικό τρόπο, μόνο από τον προσδιορισμό της χώρας γεννήσεως.

35 Ως εκ τούτου, μια πρακτική όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν συνεπάγεται, όσον αφορά το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται έμμεσα στην εθνοτική καταγωγή.

36 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι η πρακτική αυτή βασίζεται σε κριτήριο που δεν συνδέεται ούτε άμεσα ούτε έμμεσα με την εθνοτική καταγωγή του ενδιαφερομένου προσώπου. Δεν μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί ότι εισάγει διαφορετική μεταχείριση λόγω εθνοτικής καταγωγής, κατά την έννοια του άρθρου 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2000/43.

37 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο και το δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2000/43 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε πρακτική χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που επιβάλλει σε πελάτη του οποίου η άδεια οδηγήσεως αναφέρει χώρα γεννήσεως που δεν είναι κράτος μέλος της Ένωσης ή της ΕΖΕΣ να παράσχει πρόσθετα στοιχεία ταυτότητας μέσω της προσκομίσεως αντιγράφου του διαβατηρίου ή της άδειας διαμονής του.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

38 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

39 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2000/43 του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε πρακτική χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που επιβάλλει σε πελάτη του οποίου η άδεια οδηγήσεως αναφέρει χώρα γεννήσεως που δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών να παράσχει πρόσθετα στοιχεία ταυτότητας μέσω της προσκομίσεως αντιγράφου του διαβατηρίου ή της άδειας διαμονής του.

(υπογραφές)